

ἀκόμα βυγιάζει αὐτόθι. Τὸ δαμαλάκι βουρίζει γιὰ τὴ μάννα του (βουρίζει = μυκᾶται) Πελοπν. (Γαργαλ.) Γέν-νησεν ἡ αἰλ-λιά μας κ' ἤκαμεν ἕναν ὄμορφον - γαμαλάτθι Κῶς. Ἡ ἀγελάδα ἐγέννησε δαμαλάκι (ἐννοεῖται θῆλυ) Χίος Θες νὰ βγῆς νὰ δῆς ἕνα δαμαλάκι; Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Νὰ πάρης ἡ ἀπατή σου τὸ δαμαλάτθι τσαὶ νὰ πάης 'ς τὸ χωριὸ (ἡ ἀπατή σου = ἐσὺ ἡ ἴδια) Ἀστυπ. || Παροιμ. Κάτωμος ἤσφαξε δὴ νύχτα τσι 'εροδόβουδοι κ' ἐδούλια δὴν ἡμέρα τὰ δαμαλάκια (ἐδούλια = ἐφοβεῖτο· ὅτι ἀντιμετωπίζεται εὐκολώτερον ὁ κίνδυνος τοῦ ὁποίου τὴν σοβαρότητα ἀγνοοῦμε) Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Διὰ τὴν παροιμ. βλ. παροιμιόμυθ. εἰς δαμάλι 1. || Ἄσμ.

Νὰ κοιμᾶται σὰ δ' ἀρνάκι,
νὰ ξυπνᾷ σὰ δαμαλάκι
(δὴλ. μεγαλωμένον· ἐκ βαρυκαλ.) Ἰος. Συνών. ἀγελάδακι, δαμάλοῦδι, μοσχάρακι β) Κρέας νεογνοῦ ἀγελάδος Λειψ. Χίος (Βροντ. κ.ά.): Ἐχω καλὸ δαμαλάκι Χίος γ) Μεταφ., ἄνθρωπος κουτὸς Κίμωλ. κ.ά.: Σοῦ 'δωσε τὸ χωράφι ποὺ δὲν τρώεται ποτέ, ἀφοῦ 'σουν δαμαλάκι (ὁ πεθερός σου σοῦ ἔδωσε χωράφι μὴ προσοδοφόρον, διότι ἤσουν κουτὸς) Κίμωλ. Συνών. βλ. εἰς λ. βόιδακας 2, δάμαλος 2β. 2) Ἐντομον νυκτόβιον τῆς οἰκογ. τῶν Λεπιδοπτέρων (Lepidoptera), πιθανὸν τὸ κοιν. καντηλοσβέστης, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν λαϊκὴν δοξασίαν προαναγγέλλει ἀσθένειαν ἢ καλὰς εἰδήσεις διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς οἰκίας εἰς τὴν ὁποίαν εἰσέρχεται ἢ ἀφίξιν ἐπισκέπτου ἢ συγγενοῦς Εὐβ. (Κουρ.) Ἰων. (Ἀλάτσατ.) Σῦρ. Χίος (Βροντ. Ἑγρηγόρ.) κ.ά.: Ἄν ἔρτη μέσ'ς τὸ σπίτι - σου δαμαλάτθιν τζαὶ πετᾷ ἀπεῶ τσ' ἀπετσεῖ χωρὶς νὰ καθίξ-ζη πούετι, εἰς' -σημάν πῶς θὰ 'ρτη πρόσωπος-ς τὸ σπίτι (ἀπεῶ = ἐδῶ, ἀπετσεῖ = ἐκεῖ, πούετι = πούθενά, σημάν = σημάδι) Χίος. Ἀχ! εἶντα χαμπάρι θὰ μοῦ 'ρτη; μαῦρο δαμαλάκι ἤμπε 'ς τὸ σπίτι μου! (κατὰ τὴν λαϊκὴν δοξασίαν τὸ μαῦρον ἔντομον φέρει πικρὰς εἰδήσεις, ἐνῶ τὸ κόκκινον εὐχαρίστους) Εὐβ.(Κουρ.). Συνών. βλ. εἰς λ. ἀρωσταρίδα.

δαμαλάκος ὁ, Πελοπν. (Βερεστ.)

Ἐκ τοῦ οὐς. δαμάλι καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -άκος.
Μικρὸν εἰσέτι δαμάλι: Γιὰ τσήκω τὰ καπούλια 'φτοῦ δοῦ δαμαλάκον νὰ ἰδῆς τί ψάργια πιάνει; (=...νὰ ἰδῆς τί προοπτικὲς ἔχει, θὰ γίνῃ εὐρωστος;) Ἐκεῖνος ὁ δαμαλάκος ὁ κακομοίρης κᾶτι λέει, θὰ πάη καμμιὰ πενηνταργιὰ οἰκάδες. Συνών. δαμάλελος.

δαμαλέλα ἡ, ἀμάρτ. δαμαλέφ-φα Ἀπουλ. (Μαρτιν.)

Ἐκ τοῦ οὐς. δαμάλα, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ δαμάλα, καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -έλλα, διὰ τὴν ὅπ. βλ. -έλα.
Μικρὴ δαμάλα: Ἡ ἀβιλάτα ἐκέν-νησε καὶ ἔκαμε μιὰν δαμαλέφ-φα (ἀβιλάτα = ἀγελάς). Συνών. δαμάλιδα.

δαμαλέλος ὁ, Πελοπν. (Βερεστ.)

Ἐκ τοῦ οὐς. δαμάλι καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -έλος.
Δαμάλακος, τὸ ὅπ. βλ.: Ἐλα μου 'δῶ, δαμαλέλο μου, νὰ σὲ δέσω 'δῶ χάμον καὶ νὰ μὴ βηγαίνῃς πιά 'ς τίς ζημιές. Ἄιντε, μωρὲ δαμαλέλο, ποῦ μοῦ κάνεις καὶ τὸν ἄγριο!

δαμαλερός ἐπίθ. Λεξ. Βάνγ.

Ἐκ τοῦ οὐς. δαμάλι καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ερός.
Ἡ λ. εἰς ἔγγραφον Θήρας τοῦ 1741 καὶ εἰς Σομ.
Ὁ τοῦ μόσχου: Τὸ δαμαλερὸ κεφάλι - ποδάρι - κρέας

Συνών. δαμαλήσιος, μοσχάροσιος, μοσχάριος.

δαμαλέτσι τό, ἐνιαχ. δαμαλέτθ' Ἡπ. (Πλατανούσ.)

Ἐκ τοῦ οὐς. δαμάλι καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -έτσι, διὰ τὴν ὅπ. βλ. Ἀνθ. Παπαδοπ., Γραμμ. βορ. ιδιωμ., 107. Δαμαλίτσα, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.

δαμαλήσιος ἐπίθ. Νάξ. (Γαλανᾶδ.) κ.ά. — Λεξ. Πρω. Δημητρ. δαμαλήσιους Ἡπ. (Ζαγόρ.) κ.ά. βορ. ιδιωμ. δαμαλήσιος Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) δαμαλήσιος Ἀνδρ.

Ἐκ τοῦ οὐς. δαμάλι καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ήσιος.

Ὁ ἐκ μόσχου προερχόμενος ἐνθ' ἄν.: Δαμαλήσιο κρέας Νάξ. (Γαλανᾶδ.) Δαμαλήσιο τομάρι Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) Τῆς πῆρε μιὰ φορὰ τῆς γυναικας του μιὰ κοιλιὰ δαμαλήσια καὶ τῆς ἤλεγε νὰ τὴ βράσῃ Ἀνδρ. Αὐτὸ τοῦ κριάς εἶνι δαμαλήσιον Ἡπ. (Ζαγόρ.) Συνών. βλ. εἰς λ. δαμάλερος.

δαμάλι τό, δαμάλιν Ἰκαρ. (Βραχᾶδ.) Κύπρ. (Κυθρ. Μένουκ. κ.ά.) Πόντ. (Νικόπ. κ.ά.) δαμάλι κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Καλημ.) Καλαβρ. (Βουν. Γαλλικ. Μπόβ. Ροχούδ. Χωρίο Ροχούδ.) Τσακων. δαμάλ' βόρ. ιδιωμ. δαμάλι Ἀπουλ. (Καλημ. Καστριν. Κοριλ. Μαρτ. Μαρτιν. Στερνατ. Τσολλῖν.) Καλαβρ. (Γαλλικ.) ταμάλι Ἀπουλ. (Καστριν. Κοριλ.) γαμάλιν Κύπρ. γαμάλι Κάλυμν. Κύπρ. (Ἐξω Μετόχ. κ.ά.) Κῶς (Ἀντιμάχ. Καρδάμ.) Νίσυρ. Ρόδ. Χάλκ. κ.ά. ἁμάλιν Κύπρ. ἁμάλι Κάρπ. (Ἐλυμπ. κ.ά.) Κάσ. Σκυρ. δομάλ' Θράκ. (Ἀκαλάν.) Πληθ. δαμάγ-για Ἀπουλ. (Μαρτ.)

Ἐκ τοῦ Ἑλληνιστ. οὐς. δαμάλιον. Ὁ τύπ. δαμάλιν καὶ εἰς Βουστρών. (ἔκδ. Κ. Σάθα, Μεσν. Βιβλ. 2, 459) «Ἀφέντη ὁ ρε Λοῆς ἐπεθύμησε νὰ φάγῃ δαμάλιν». Ἡ λ. καὶ εἰς Σομ.

1) Μόσχος ἢ δάμαλις ἐνὸς μέχρι δύο ἐτῶν, ποῦ δὲν ἔχει εἰσέτι ὑποβληθῇ εἰς ἀγροτικὰς ἐργασίας κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Καλημ. Καστριν. Κοριλ. Μαρτ. Μαρτιν. Στερνατ. Τσολλῖν.) Καλαβρ. (Βουν. Γαλλικ. Μπόβ. Ροχούδ. Χωρίο Ροχούδ.): Ἀγόρασα μιὰν ἀγελάδα μὲ τὸ δαμάλι της. Μπερδεύτηκε τὸ δαμάλι 'ς τὸ σχοινὶ καὶ πνίγηκε κοιν. Φεύγα, μωρὲ, 'φτοῦ χάμον μὴ γάμη ἔτσι καὶ σὲ τσι-κήση 'φτοῦ δὲ δαμάλι (τσικήση = κουτουλήση) Πελοπν. (Βερεστ.) 'Φτοῦ δὲ δαμάλι θέλει σκότωμα, οὐλο 'ς τὸ παγνίτ' ἀλόγον πάει καὶ τρώει αὐτόθι. Αὐτὸ τὸ δαμάλι δὲν πιάνεται 'ς τὴ ζεύλα (= δὲν τιθασιεύεται, ὥστε νὰ ὑποστῇ ζυγόν) Πελοπν. (Κερπιν.) Μοῦ 'μεινε ἀγάστρουτη ἡ 'γελάδα ὀφέ-τον καὶ θὰ μοῦ πᾶνε τζάβα τόσα χόρτα χωρὶς δαμάλι Πελοπν. (Λάγ.) Ἀφῆκα τὴ 'γελάδα μὲ τὸ δαμάλι ἀπονύχτερη καὶ σκιάζομαι νὰ μὴ βᾶσι οἱ λύκοι καὶ μοῦ τὸ φᾶσι (ἀπονύχτερη = ἐκτὸς μάνδρας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς) αὐτόθι. Θ' ἀγοράσω δύο-τρία δαμάλια νὰ δᾶ θρέψω μὲ τὰ χορτάρια ποῦ ἔχω Πελοπν. (Γέρμ.) Τὸ 'χω ἀκαμάτεντο τὸ δαμάλι μου (ἀκαμάτεντο = μὴ τεθὲν εἰσέτι ὑπὸ ζυγόν) Πελοπν. (Μεσσην.) Ὁ ἅγιος-Μόδεστος ἔφτασε καὶ πῆρε τὸ δαμάλι ἀπ' τὸ στόμα τοῦ λύκου (ἐκ διηγῆσ.) Πελοπν. (Κλειτορ.) Ἐπούλησα ἕνα δαμάλι κι ἀγόρασα ἕνα πουλάρι Πελοπν. (Δάρα Ἀρκαδ.) Τοῦτο τὸ δαμάλι τοῦ ἔλειξε τὰ μαλλία τσαὶ βγήτσε ἡ βοιδολειχιά 'ς τὸ κεφάλι του (βοιδολειχιά = τὸ μέρος τῆς κόμης τὸ φερόμενον ἀπὸ τοῦ μετώπου πρὸς τὰ ἄνω) Πελοπν. (Ξεχώρ.) Τὸ δαμάλι ἀκολούθησε τὴ 'γελάδα ποῦ κούτσυσε (= ἔφυγε μεθ' ὁρμῆς) αὐτόθι. Ἐκψε ὁ βαλοκόλης ἕνα γλυκοκολότσυθο σὰ δαμάλι (δὴλ.

πολύ μεγάλο) αὐτόθ. Ἀγόρασα ἓνα καλὸ δαμάλ', ἀλλὰ θέ-
λον νὰ δὸ μ'νουχίσουν κὶ νὰ δὸ πιδέφουν (= νὰ τὸ εὐνουχίσω
καὶ νὰ τὸ ἐκπαιδεύσω, ὥστε νὰ εἶναι ἱκανὸν διὰ τὰς ἀγροτι-
κὰς ἐργασίας) Εὐβ. (Ἰ. Ακρ.) Ἀπαίδιφτον τό 'χιτι 'κόμα τοῦ
δαμάλ' Εὐβ. (Στρύπων.) Δαμάλι λέμε τὸ γεννησάρικο βόιδι
(γεννησάρικο = ἀρτιγέννητο) Ζάκ. (Λιθακ.) Πέταξε τοῦ
δαμαλιοῦ ἓνα βαδάκι χόρτα (βαδάκι = δέμα) Ζάκ. (Μαχαι-
ρᾶδ.) Ὁ βάρβα Βασίλ'ς εἶχε 'ς τὸ κοπάδ' του κάτ' ἀρνο-
μοῦν'χα σὰ δαμάλια (ἀρνομοῦν'χα = κριοὺς εὐνουχισμέ-
νους) Λευκ. (Φτερν.) Ἰέν' σὰν καλογερίκο δαμάλ' (=πάχυνε
πολύ) Εὐβ. (Βρύσ.) Τοῦ δαμάλ' πιρικλώθ'κὶ μὴ τ'ν τριχιά τ'
Ἦπ. (Βίτσ.) Μαθαίνον τοῦ δαμάλ', τώρα τὸδουσα τ' ζιβγίτ'
Θεσσ. (Ἀετόλοφ.) Βρίσκον 'να δαμάλ' μὴ ξύλα (= κέρατα)
Σπερελλ. (Φθιώτ.) Αὐτὸς οὐ παππᾶς ἔχ' ἓνα σβέρκον σὰ
δαμάλ' (δηλ. χοντρὸ σβέρκο) Σπερελλ. (Ἀχυρ.) Κακοχράχη
αὐτὸ τὸ δαμάλι! (= κακὸ χρόνο νὰ ἔχη αὐτὸ τὸ δαμάλι!)
Πάρ. (Νάουσ.) Πρώτης ποιότης εἰ' δὸ δαμάλι σας, μάτι
μὴ δὸ πιάση! Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Μοιάζεις ἐδὰ κ' ἐσὺ ἐκει-
νοῦ βοῦ 'σφαζε δὴ νύχτα τσι 'εροδόβουδοι κ' ἐδούλια δὴν
ἡμέρα τὰ δαμάλια (= μοιάζεις μὲ αὐτὸν ὁ ὁποῖος τὴ νύχτα
ἔσφαζε γέρικα βόδια, γιὰτὶ δὲν ἔβλεπε ὥστε νὰ δειλιάση,
ἐνῶ τὴν ἡμέρα ἐφοβεῖτο τὰ δαμάλια τὰ ὁποῖα εἶναι πιὺ ἀκίν-
δυνα) (ἐκ παροιμιολογίας) αὐτόθ. Βλ. καὶ παροιμ. εἰς λ. δα-
μα λ α κ ι 1. Ἐφυνε τὸ δαμάλιν 'ποῦ κοντά 'ς τὴν κατῆλ-
λαν τζαὶ ἐπῆεν μέσ' 'ς τὸ τριφύλ-λιν (κατῆλ-λαν = ἀγελά-
δα) Κύπρ. Κόρη εἶναι τὸ δαμάλισ-σας γιὰ γιός; (= θηλυ-
κὸ εἶναι ἢ ἀρσενικὸ τὸ μοσχάρι σας;) Τῆλ. Ἐπούλησεν δὴν
αἰλ-λὰν τζαὶ κράτησεν δὸ γαμάλιν Κῶς Ἐν ἡμπορῶ νὰ τὸ
κονμπερτάρω τὸ 'αμάλι (= δὲν ἡμπορῶ νὰ τὸ συγκρατήσω)
Κάρπ. (Ἐλυμπ.) Τὸ θηλυκὸ βόιδι λέγεται αἰλ-λιά καὶ τὸ
μικρὸ της γαμάλι Ρόδ. Ἐ ἀλεάτα ἐκάν-νει τὸ δαμάλι 'ἦν
δαμαλίδα (ἢ ἀγελάδα κάμνει τὸ δαμάλι, τὴν δαμαλίδα) Κα-
στριν. Ἡ δ-δαμάλι χρονέο (= ἓνα χρονιάρικο δαμάλι)
Μποβ. Ἡ δζογονάρι δαμάγ-για (ἓνα ζευγάρι δαμάλια) Μαρτ.
'Ἡ δαμάδζον τ-τὰ δαμάγ-για 'λεῖα πὺν 'λαδρῶννε (τὰ δα-
μάζουν τὰ δαμάλια, ἐκεῖνα πὺν ὀργώνουν) αὐτόθ. Φέρετε 'ὁ
ταμάλι πλέο π-παχέο, σ-σάσ-σετε 'ὁ καὶ κὰν-νομε φ-φέστα
(φέρετε τὸ πιὸ παχὺ δαμάλι, σφάζετέ το καὶ θὰ κάμωμε
γιορτὴ) Καστριν. || Φρ. Θὰ χουθῇ τριχρόνικο δαμάλι 'ς τὸ
αἶμα (ἐπὶ μεγάλης σφαγῆς) Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) Ἡ φρ. εἰς
παραλλαγ. κ.ά. Θὰ γένονμι δαμάλια (θὰ μεθύσουμε) Ἦπ.
(Δωδών.) || Παροιμ. φρ. Τὰ ἴδια τὰ 'αμάλια μας (ἐπὶ παρο-
μοίων περιπτώσεων) Κάρπ. || Παροιμ.

Τοῦ 'αμαλιοῦ τὸ βέρβελ-λᾶ ο γλήγορα ξεραίνεται
(ὁ μὴ ἔχων ἐπαρκεῖς πόρους ταχέως ἐξαντλεῖται) Κάρπ.
Ὅλα τὰ δαμάγ-για στραβὰ ἔρχοντ-ται ἀτ-τὴν ἀγελάτα
στραβὴ (ἐπὶ τῶν ἀνισχύρων, τῶν ἀδίκως κατηγορουμένων
ὡς ὑπευθύνων διὰ τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων) Μαρτ.
Γ-οὐλ-λα τὰ στραβὰ γαμάλια τῆς στραῆς 'ζελάας εἶναι
(συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Κάλυμν. Ἡ παροιμ. εἰς πα-
ραλλαγ. κ.ά. Συνών. παροιμ. Ὅλα τὰ στραβὰ κοὺ λ-
λοὺ ρ ι α ἢ νύ φ η μ α ς τὰ κὰ ν ε ι. Μιὰ 'γελάδα ἔκαμε
ἐννιά δαμάλια καὶ 'ς τὸ ζυγὸ πρόφησε (ἐπὶ ἐλλείψεως στοργῆς
ἐκ μέρους τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς) Πελοπν. (Πραστ.)
Συνών. παροιμ. φρ. Ἐνας γονιὸς τρέφει δέκα
παιδιά, δέκα παιδιά δὲν τρέφουν ἓνα γο-
νιό.

Ἐχορεῦαν τὰ 'αμάλια κὶ ὁ γεροντοβοῦς 'ς τὴ μέση
(ἐπὶ τῶν ἀναμειγνυμένων εἰς πράξεις ἀναρμόστους πρὸς τὴν
ἡλικίαν των) Σκυρ. Ἡ παροιμ. κ.ά. Ἄν σοῦ χαρίζουν δα-
μάλι, δένε το ἀπὸ τὸ λαιμό, ἂν σοῦ χαρίζουν δαχτυλίδι, ἄπλω-

νε τὸ δάχτυλο (ἐπὶ τῆς καταλλήλου χρησιμοποίησεως τοῦ
προσφερομένου) Ι. Βενιζέλ., Παροιμ.² 19, 246. Τοῦ δαμα-
λιοῦ ἢ βουνιά, μὲ τὸ φεγάρι φρύγεται (ὅτι οἱ ἀσήμενοι
λόγοι ἢ πράξεις λησμονοῦνται) Κεφαλλ. Ὅσο νὰ γέν' τοῦ
δαμάλ', τὰ τεδῶν' οὐ νοικονκύρ'ς (ἐπὶ τοῦ ἀδιαφόρου καὶ
ὀκνηροῦ) Ἦπ. (Ἀρτοπ.), Συνών. παροιμ. Ὅ σ' ὁ νοῦς
μου 'ς τὸ ζευγάρι | τό σο προκοπή 'ς τὰ
βόιδια. || Γνωμ.

Μάρτης γδάρτης καὶ παλονκοκαύτης,
τὰ παλιόβοιδα τὰ γδέρνει | τὰ δαμάλια τὰ μαθαίνει
(ὁ μὴν Μάρτιος ἔνεκα τῶν ἀπροσδοκῆτων καὶ ἀποτόμων
μεταβολῶν τοῦ πρὸς τὸ δριμύ ψυχὸς ζημιώνει πάντοτε) Πε-
λοπν. (Κόκκιν. Λάστ. κ.ά.) Τὸ γνωμ. εἰς παραλλαγ. κ.ά.
'Ἀρνίν, τζαὶ 'ρίφιν δίμερον, | γουροῦνιν δεκαήμερον,
γαμάλιν σαραντάμερον
(περὶ ὀριακῆς ἀρχῆς διὰ τὴν καταλληλότητα τῶν πρὸς σφα-
γὴν ζώων) Κύπρ. Ἀδρὸν πουλάριν τζαὶ ψιντρὸν δαμάλιν (ψιν-
τρὸς = λεπτός, ἀδύνατος· ἂν τὸ γαῖδουράκι μόλις γεννηθῇ
εἶναι χοντρὸ καὶ τὸ μοσχάρι λιγνόν, αὐτὸ θεωρεῖται χαρ-
κτηριστικὸν ὑγιоῦς ζώου) αὐτόθ.

Ὁ ὕπνος θρέφει τὸ παιδί κὶ ὁ ἥλιος τὸ δαμάλι
καὶ τὸ καμένο τὸ κρασί θρέφει τὸ παλληκάρι
Μῆλ. Τὸ γνωμ. εἰς παραλλαγ. πολλαχ.

Ὁ ὕπνος τρέφει τὸ παιδί κὶ ὁ ἥλιος τὸ μοσχάρι
καὶ τὸ κρασί τὸ γέροντα τὸν κἀνει παλληκάρι
Συνών. μὲ τὸ προηγούμε. πολλαχ.

|| Αἰνίγμ.
Καταμούντζο νορὸ δαμάλι | τὰ πουρνάρια ροκανάει
(ὁ φοῦρνος) Πελοπν. (Κόκκιν. Παππούλ. κ.ά.)

Δαμάλ' μαυρουμουστάκου | παλιούρια καταπίν'
(ταυτόσ. μὲ τὸ προηγούμε.) Μακεδ. (Μοσχοπόταμ.) Τὸ αἰ-
νίγμ. εἰς παραλλαγ. πολλαχ.

Δυὸ δαμάλια πάλιβαν, | ἄστρον χῶμα ἔβγαναν
(οἱ μυλόπετρες) Μακεδ. (Δεσκάτ.) Τὸ αἰνίγμ. εἰς παραλ-
λαγ. κ.ά. || Ἄσμ.

Θὰ σφάζω μάνδρα πρόατ-ῖα τῶαὶ μάνδρα τὰ δαμάλ-λια,
τὸς ἢ θάλασ-σα γλυκὸν γρασίν, νὰ πιοῦν δὰ παλ-λᾶ η-
κάρκια

Ρόδ. (Ἀφάντ.)

Τὰ χιόνια ἀλεύρια θὰ γενοῦν καὶ τὰ βοινὰ δαμάλια
κ' ἢ θάλασσα γλυκὸν κρασί, νὰ πιοῦν τὰ παλληκάρια
Κρήτ.

Δημητράκ' Ἀλεξάδρη, | πού 'χεις τὴν τρέμουλα 'ς τ'
ἀφτί

καὶ τὸ κονδοῦνι 'ς τὸ λαιμό | κ' ἦσον δαμάλ' ἀκόπανο
(= ἀτίθασον, θυμολιδές· ἐκ μοιρολ.) Πελοπν. (Μάν.)

Τραβᾶτε ν-ἀλαφάκια μου κ' ἰσεῖς καλὰ δαμάλια
Μακεδ. (Κοζ.)

Χέλω λίρες ἑκατὸν | τζαὶ κονέλ-λες τρανταδκῶ
τζαὶ κατῆλ-λαν τζαὶ γαμάλιν | τζαὶ γαούριν τζαὶ πουλάριν
(κονέλ-λες = πρόβατα, κασέλ-λαν = ἀγελάδα)

Κύπρ.

Κούκον μυῖγα, κούκον δάλια, | νὰ κοτσύσουν τὰ δαμάλια,
τὰ μικρὰ καὶ τὰ μεγάλα | καὶ τοῦ χρόνου τὰ μοσχάρια
(ἐξ ἀγερμοῦ Χριστουγένν.) Πελοπν. (Πάνιτσ.)

Πεντεκόσια τούμενα καὶ δυὸ νὰ κάμη νᾶρτε,
ποῦ τὸ δζεγουάρι ἔχει βίαβα νὰ τοῦ βάλλῃ
'νάμ βίδι βέκ-κιο διβεντέ δαμάλι
(τούμενα = μέτρον χωρητικότητος, δζεγουάρι = ζευγάρι
βοῶν, βίαβα = βρώμη, 'νάμ = ἓνα, βίδι = βόδι, βέκ-κιο =

γέρικον, διβεντέ = γίνεται, καταντάει· ἐξ ἀγερμοῦ) Ἀπουλ. Κοριλ.)

Τὰ τ-τὴν ἀτσουμάα τὸ ἁμάλι της,
γλείφω τὸ ἀνεγλείφω τὸ παιάτσι μου,
τὸ τριφταρμισμένο, τὸ ξεφταρμισμένο
(σὰν τὴν ἀγελάδα τὸ δαμάλι της, γλείφω καὶ ξεναγλείφω
τὸ παιδάκι μου, τὸ ματιασμένο τρεῖς φορές, τὸ ξεματιασμέ-
νο· ἐξ ἐπὶ φδ.) Κάρπ.

Ἡμοῖν παίδκιος τζ' ἀντιπαίδκιος | τζ' ἐγλεπα βουθήκια
τζαὶ δαμάλια
τζαὶ τ' αἰ-Γιωρκουῦ βουδάλια
(ἐγλεπα = ἐπιτηροῦσα, βουδάλια = βουβάλια· ἐξ ἐπὶ φδ.)
Κύπρ. || Ποίημ.

— Ἐνα μαχαιοβογάλη
τοῦ Φλώρου τ' ἀγριόπαιδο, τὸ βραχοκαταλήτη,
ποῦ μ' ἔνα γρόθο ἐσκότωσε τριέτικο δαμάλι
αὐτὸν τὸν Λάμπρο θέλεις;
Α. Βαλαωρ., Ἔργα 3, 369, Συνών. ἀγελάδακι, βιδέ-
λο, διὰ τὸ ὅπ. βλ. βιδέλλο 1, μοσχαράκι, μο-
σχάρι, ταυρί. β) Συνεκδ., σφαγὴ μόσχου Κύπρ.:

Ἄν ἴχως τὸ ἐδυνάστην τον, ἔν κάλλιον παλληκάριν,
κάλλιον τον παίξει τὸ σπαθίν, κάλλιον τον τὸ κοντάριν,
τὸ γαῖμαν τοῦ Σαρατσηνοῦ ἐτὶ δὴ λησεν δαμάλιν

(ὡς σφαζόμενον δαμάλι). γ) Τὸ κρέας νεαροῦ μόσχου Λεξ.
Δημητρ.: Συνών. βιδέλο, διὰ τὸ ὅπ. βλ. βιδέλλο 2.
2) Ἄρρην μόσχος Ἀλόν. Ἡπ. (Κουκούλ.) Ἡράκλ. Θεσσ.
(Δομοκ.) Θράκ. (Τσακίλ.) Καλαβρ. (Γαλλικ.) Μακεδ.
(Βόιον Βροντ. Δεσκάτ. Καστορ. Πόρ.) Πελοπ. (Γέρμ.)
Σκόπ. Στερελλ. (Ἀχυρ. Λεπεν.) Τῆν. (Πύργ.) κ.ά.:
Μ'νουχίζον τοῦ δαμάλ' Πύργ. Τοῦ δαμάλ' δὲν εἶν' μ'νούχ'
(= εὐνουχισμένο) Βροντ. Τὸ δαμάλι τ' ἀν-νουχίζομε (=
τὸ εὐνουχίζομε) Γαλλικ. β) Μόσχος εὐνουχισθεὶς ἤδη
Μακεδ. (Ρυάκ.) Τσακων. 3) Δάμαλις Θεσσ. (Βαμβακ.)
Θράκ. Κρήτ. (Κίσ.) Κύπρ. (Ἐξω Μετόχ. κ.ά.) Λῆμν.
Μακεδ. (Ἀσσηρ. Δοξᾶτ. Καστορ. Κολινδρ. Πρέσπ.) Πε-
λοπ. (Βραχν.) Πόντ. (Νικόπ. κ.ά.) Σίφν. Χίος 4) Ἡ
δάμαλις μέχρι τοῦ τρίτου καὶ ἐνίοτε τετάρτου ἔτους τῆς ἡλι-
κίας της Ἀθῆν. (παλαιότ.) Ἀλόν. Εὐβ. (Στρόπον.) Ἡπ.
(Ζαγόρ. Πλατανούσ.) Θεσσ. (Ἀργιθ.) Ἰκαρ. Καλαβρ. (Μπόβ.)
Κύπρ. Λῆμν. Μακεδ. (Δεσπότ. Καστορ. Καταφύγ. Κοζ.
Σιοάν.) Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πάτμ. Πελοπ. (Βραχν. Μεσσην.)
Πόντ. (Νικόπ.) Σάμ. Σίφν. Στερελλ. (Φθιώτ. Φωκ.) Τῆν.
(Πύργ.) Χίος: Πῆραν δὴ δαμάλια τριότ'κα μὴ σιδιρέ-
μιον ζ' γὸ καὶ ἀλέτρ' (τριότ'κα = τριῶν ἐτῶν) Κοζ. || Ἀσμ.

Ἰκεῖ ποῦ πάει κ' ἐξίφι τριού χρονού δαμάλι,
ἐσπιρνι καὶ ξέσπιρνι τρία πινάκια σ'τάρι

Δεσπότ. 5) Ὁ ἐπιβήτωρ βοῦς, ταῦρος Εὐβ. (Αὐλωνάρ.
Βρύσ. Κάρυστ. Πλατανιστ.) Ἡπ. (Δωδών. Κόκκιν. Πρά-
μαντ. Ραδοβύζ.) Θεσσ. (Ἀργιθ. Βαμβακ.) Μακεδ. (Βογατσ.
Βροντ. Γαλατ.) Πελοπ. (Ἀνδροῦς. Περιθώρ.) Στερελλ.
(Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Βόνιτς. Φθιώτ.) — Λεξ. Περιδ. Βυζ.:
Τοῦ βακούφ'κον δαμάλ' εἶχι τοῦ δικαίσιμα νὰ βουσκῇ
σ' ὅλα τὰ στάρια· δουριὰν τραοῦσαν τίς 'γιάδεις σ' αὐτὸ
(τραοῦσαν = ὠδηγοῦσαν πρὸς συνουσίαν) Βαμβακ. Σέρν'
ἢ 'γιάδα μας, θέλ' τοῦ δαμάλ' τοῦ βαρβᾶτου Γαλατ.
Θὰ πάω τὴ 'γελάδα μου 'ς τὸ δαμάλι Κάρυστ. Πλατανιστ.
Δὲ βρίζουν κάνα δαμάλ' νὰ β'δῇσ' τ' 'γιάδα Δωδών. Νὰ
πᾶς τὸ Μισουργοῦ πῶχει οὐ Κώστα Παππᾶς ἓνα καλὸ
δαμάλ' νὰ σῖρ' τ' 'γελάδα μας (σῖρ' = βατῶση) Πρά-
μαντ. 6) Μεταφ. ἐπὶ ἀνθρώπων, ἀνόητος, βλάξ Θήρ.

Κρήτ. Νάξ. (Ἀπύρανθ. Δαμαρ.) Πελοπ. (Κίτ. Μάν.
Κόρινθ. Τριφυλ.) Σίφν. Στερελλ. (Ἀράχ.): κ.ά. Δὲν κα-
τάλαβες ἀκόμη, ρε δαμάλι, τί σοῦ λέει ὁ μπάριμπας σου;
Τριφυλ. Ἐχω ἓνα ψυχόγιό ποῦ εἶναι δαμάλι αὐτόθι. Σοι στὸ
δαμάλι εἶναι, δὲ γαταλαβαίνει τίποτα Κίτ. Μάν. Πᾶψε, δα-
μάλι! (= πᾶψε βλάκα!) Ἀράχ. Συνών. Πᾶψε, βόδι! Σω-
στὸ δαμάλι εἶναι αὐτόθι. Αὐτὸς εἶναι δαμάλι Κρήτ. Ὡ τὸ
δαμάλι! (Ὡ τὸν βλάκα!) Ἀπύρανθ. || Φρ. Δαμάλι τοῦ κρι-
νον Θήρ. Συνών. βόδι 1β, βοὺ βάλι Β2. β) Εὐρωστος
νέος Στερελλ. (Ἀχυρ.): Ἐχ' καλὸ δαμάλ', Νίκου! (ὕψηλὸ
καὶ γερό παιδί!). 7) Δαμαλάκι 2, τὸ ὅπ. βλ., Χίος —
Λεξ. Βάιγ. Κορ., Ἀτ. 4, 218. Ἡ σημ. καὶ εἰς Σομ. Συνών.
βλ. εἰς λ. ἀρρωστὰ ῥίδα.

Ἡ λ. ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. Δαμάλι Ἀνδρ. (Κόρθ.)
καὶ ὑπὸ τοὺς τύπ. Γαμάλι Νίσυρ. Ὡ τὰ Δαμάλια Πάρ.
Ἀις-Γιάννης 'ς τὰ Δαμάλια Πάρ. Ἀι-Γιῶργης 'ς τὰ Δα-
μάλια Πάρ. (Λεῶν.)

δαμαλιά ἢ, Λεξ. Βάιγ. Κορ., Ἀτ. 4, 91 Μπριγκ.

Ἐκ τοῦ οὗς. δαμάλι καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ι ἀ.
Ἡ λ. καὶ εἰς Σομ.

Τὸ δέρμα τοῦ μόσχου ἔνθ' ἀν.: Συνών. βοιδία, διὰ
τὸ ὅπ. βλ. βοιδία, δαμαλοπέτσι, μοσχαρία,
μοσχαρόδεσμα

δαμαλιακὸς ἐπίθ. Ἀνδρ. Ρόδ.

Ἐκ τοῦ οὗς. δαμάλι καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ια-
κός, διὰ τὴν ὅπ. βλ. Ἀνθ. Παπαδόπ., Γραμμ. βορ. ἰδιωμ.,
111 πβ. S. Psaltes, Grammat. Byzant. Chron., 294.

Ὁ προσερχόμενος ἐκ μόσχου, οἷον κρέας, δέρμα κ.ά. ἔνθ'
ἀν.: Ὅταν ἓνα βόδι πάη τεσσάρων χρονῶν, ἀλλάσσει τὰ
δόντια του καὶ αὐτὰ τὰ λέγουσιν δαμαλιακὰ Ρόδ. Συνών. βλ.
εἰς λ. δαμαλήσιος.

δαμαλίδα ἢ, Ἀθῆν. Ἀνδρ. (Κόρθ. κ.ά.) Θήρ. Θράκ.
(Σαρκεκλ.) Ἴος Κέως Κύθν. Λέσβ. Μακεδ. (Ἀσσηρ. Βερ-
τίσκ. Δαμασκην. Δρυμ. Φυτ. Χαλάστρ. Χαλκιδ.) Μῆλ. Μύκ.
Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πάρ. Ρόδ. Σέριφ. Σίφν. Σῦρ Τῆν. (Πύργ.)
— Λεξ. Ποππλ. Δημητρ. δαμαλίδα Ἀπουλ. (Καστριν.
Κοριλ. Μαρτ. Στερνατ.) δαμαλίτα Ἀπουλ. (Καλημ. Στερ-
νατ.) ταμαλίδα Ἀπουλ. (Κοριλ.) ταμαλίτα Ἀπουλ. (Τσουλ-
λῖν.)

Τὸ Βυζαντ. δαμαλίδα. Διὰ τὴν τροπὴν τοῦ δ εἰς τ
βλ. G. Rohlfs, Grammatica storica dei dialetti italogreci,
παρ. 38, 74.

Νεαρὰ ἀγέλας, μέχρι τοῦ τρίτου ἔτους τῆς ἡλικίας της,
μὴ γεννήσασα καὶ μῆτε τεθεῖσα ὑπὸ ζυγὸν εἰσέτι ἔνθ' ἀν.: Τὴ
δαμαλίδα ποῦ πουλήσεται τηρε, ἐδώκατέ τηρε ἰὰ μαχαίρι ἢ
ἰὰ ζωδάρη; (τὴν ἐδώσατε διὰ νὰ τὴν σφάζουν ἢ διὰ νὰ τὴν
χρησιμοποιήσουν εἰς ἀγροτικὰς ἐργασίας;) Νάξ. (Ἀπύρανθ.)
'Κεῖν' ἢ δαμαλίδα εἶνι στραβεᾶ (κουτσαίνει) Μακεδ. (Χα-
λάστρ.) Ἡ δαμαλίδα ἠθύμιζε· ἠθέλε νὰ τὴν σαλτάρουνε κ'
ἠλώλαινε τὰ ζώδανά, ἀλλὰ ἐν ἡπιανε (ἡ ἀγελάδα εὐρίσκετο
εἰς σεξουαλικὸν ὄργανισμόν· ἠθέλε νὰ ὀχευθῇ καὶ τρέλλαινε
τὰ ἀρσενικά, ἀλλὰ δὲν συνελάμβανε) Ἴος. Δαμαλίδα στρίπ-
πα (νεαρὰ ἀγέλας ποῦ δὲν ὠχεύθη εἰσέτι) Ἀπουλ. (Στερ-
νατ.) Ἐ ἀλεᾶτα ἐκάν-νει τὸ δαμάλι ἢ δαμαλίδα (ἡ ἀγε-
λάδα γεννᾷ τὸ δαμάλι καὶ τὴν δαμαλίδα) Ἀπουλ. (Καστριν.)
Ἄ δαμαδζον, τ-τέ δαμαλί-δε καὶ τὰ δαμάγ-για, 'ζεῖα ποῦ
λαδρέουνε (= ἡμερώνουν τίς δαμαλίδες καὶ τὰ δαμάλια ἐ-
κεῖνα ποῦ ὀργώνουν) Ἀπουλ. (Μαρτ.) Ὁ βασιλιάς ὁ Ἀλέ-

